

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 636/2014-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 4. novembra 2014 predbežne prerokoval sťažnosť R. V. a V. V., zastúpených JUDr. Evou Krchňavou, Rudlovska cesta 47, Banská Bystrica, vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 46/2012 a uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 To 107/2013 z 15. októbra 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. V. a V. V. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. januára 2014 doručená sťažnosť R. V. a V. V. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej

len „krajský súd“) sp. zn. 3 To 107/2013 z 15. októbra 2013 a postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 46/2012.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľom je vedené trestné stíhanie pre trestný čin podvodu podľa § 221 ods. 1 písm. a) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

Sťažovatelia v sťažnosti uvádzajú, že uznesením sp. zn. 2 T 46/2012 z 5. februára 2013 okresný súd postúpil ich trestnú vec na prejednanie Okresnému súdu Bratislava II, a to s odôvodnením, že nie je na prejednanie predmetnej veci príslušný. Krajský súd však uznesením sp. zn. 3 To 107/2013 z 15. októbra 2013 prvostupňové rozhodnutie okresného súdu ako „nesprávne a nezákonné“ zrušil.

Sťažovatelia v postupe konajúcich súdov vidia porušenie svojich základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, čo odôvodňujú takto:

„Okresný súd Bratislava I rozhodol vyššie uvedeným spôsobom na základe vznesenej námietky nepríslušnosti súdu a porušenia práva na obhajobu zo dňa 5.10.2012, podanej obhajkyňami obžalovaných a jej následného doplnenia zo dňa 24.10.2012. Na verejnom zasadnutí vytýčenom na deň 10.10.2012 malo dôjsť k predbežnému prejednaniu obžaloby, ale vzhľadom na neprítomnosť obžalovaných bol termín verejného zasadnutia zrušený a obhajkyňiam bolo len doručené stanovisko prokurátora ku vznesenej námietke nepríslušnosti, na základe čoho obhajoba doplnila dňa 24.10.2012 svoju námietku o stanovisko k vyjadreniu prokurátorky. Na deň 27.11.2012 bolo vytýčené hlavné pojednávanie vo veci, ktoré bolo z dôvodu predloženého doplnenia námietky nepríslušnosti zo strany obhajoby predsedom senátu zrušené a následne bolo na deň 5.2.2013 vytýčené verejné zasadnutie za účelom dokazovania k obhajobe namietanej nepríslušnosti Okresného súdu Bratislava I.

Na tomto verejnom zasadnutí po vykonanom dokazovaní Okresný súd vyhovel námietke obžalovaných, že nie je vecne ani miestne príslušný na rozhodnutie vo veci, keď svoju vecnú nepríslušnosť odôvodnil od ust. § 16 ods. 1 Tr. poriadku a miestnu nepríslušnosť od ust. § 17 ods. 1 Tr. poriadku.

Sťažnostný Krajský súd Bratislava považoval rozhodnutie Okresného súdu Bratislava I za nesprávne a nezákonné a to na základe právneho názoru, že ak bolo realizované rozhodnutie predsedu senátu prvostupňového súdu o nariadení hlavného pojednávania a strany trestného konania uvedené v § 10 ods. 10 Tr. poriadku boli na nariadené hlavné pojednávanie predvolané a o jeho konaní vyrozumené, je už vylúčené, aby rovnaký súd trestnú vec predbežne preskúmal postupom podľa § 243 a nasl. Tr. poriadku, a teda rozhodol postupom podľa § 244 ods. 1 písm. a) Tr. poriadku. Sťažnostný Krajský súd Bratislava vychádzal z názoru, že nariadenie hlavného pojednávania prichádza do úvahy len vtedy, ak predseda senátu s ohľadom na obsah spisového materiálu posúdi, že nie je potrebné obžalobu predbežne prejednať a je možné vo veci nariadiť hlavné pojednávanie. Ak tak urobil, nemohol potom vo veci rozhodnúť postupom podľa § 244 ods. 1 písm. a) Tr. poriadku.

Podľa § 184 ods. 1 písm. a) Tr. poriadku uznesenie je právoplatné, ak zákon proti nemu nepripúšťa sťažnosť.

Proti uzneseniu krajského súdu, ktorým rozhodol o sťažnosti proti rozhodnutiu okresného súdu, už nie je prípustný riadny opravný prostriedok.

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3To/107/2013 zo dňa 15.10.2013 sa podľa vyznačenej doložky právoplatnosti stalo právoplatným dňa 15.10.2013, kedy bolo vyhlásené na neverejnom zasadnutí dňa 15.10.2013. V zmysle § 137 ods. 1 Tr. poriadku bolo cit. uznesenie oznámené obhajkyňiam sťažovateľov dorúčením opisu uznesenia prostredníctvom Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 2T/46/201-2, a to za sťažovateľa R. V. dňa 10.12.2013 a sťažovateľa V. V. dňa 9.12.2013. Samotný sťažovateľ V. V. obdržal opis uznesenia dňa 27.12.2013.

Až dorúčením opisu uznesenia Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3To/107/2013 zo dňa 15.10.2013 mali sťažovatelia možnosť oboznámiť sa s výrokom a obsahom tohto rozhodnutia a len od tohto oznámenia mohli zvažovať ďalší postup vo veci podaním napr. mimoriadnych opravných prostriedkov resp. ústavnej sťažnosti. Z nahliadnutia do spisu sťažovateľom V. V. bolo zistené, že dňa 18.11.2013 bola daná sudcom kancelárii príslušnému senátu úprava, na základe ktorej mala okrem iného zaslať uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3To/107/2013 zo dňa 15.10.2013 účastníkom konania. Napriek tomu bolo uvedené rozhodnutie doručené obhajkyňiam až dňa 9.12.2013 a 10.12.2013, teda

v čase, keď už bol minimálny časový priestor na rozhodnutie, ako vo veci ďalej konať / 2 - mesačná lehota na podanie úct. sťažnosti uplynula dňa 15.12.2013).

Už s poukazom na vyššie uvedený skutkový stav považujú sťažovatelia za nezákonnú úpravu § 187 Tr. poriadku, podľa ktorej nastane právoplatnosť uznesenia pri aplikácii na daný prípad dňom vyhlásenia rozhodnutia na neverejnom zasadnutí bez možnosti dotknutej osoby sa o tomto dozvedieť, pričom následkom neskorého doručenia písomného vyhotovenia takto vyhláseného rozhodnutia stratí dotknutý účastník konania možnosť obrany svojich práv. Takáto úprava zákona je podľa názoru sťažovateľov v rozpore so základnými právami a slobodami garantovanými Ústavou SR. Keďže Okresný súd Bratislava I svojím liknavým postupom oneskorene doručil sťažovateľom opis rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave, svojím konaním zapríčinil, že boli porušené práva sťažovateľov na súdnu a inú právnu ochranu, garantovanú v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základného práva na zákonného sudcu, garantovaného v čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

O tomto porušení sa mohli sťažovatelia dozvedieť najskôr dňom doručenia opisu uznesenia Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3To/107/2013 zo dňa 15.10.2013, teda v prípade sťažovateľa R. V. dňa 10.12.2013 a v prípade sťažovateľa V. V. v prípade jeho obhajkyne dňa 9.12.2013, a v jeho prípade až dňa 27.12.2013 (kedy lehota na podanie ústavnej sťažnosti dávno uplynula). Toto konanie Okresného súdu Bratislava I. sp. zn. 2 T 46/2012 považujú sťažovatelia za nezákonný zásah do ich práv, pričom lehota na bránenie sa proti nemu začala plynúť dňom, kedy sa mali možnosť o ňom dozvedieť, teda dňom doručenia opisu uznesenia Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3To/107/2013 zo dňa 15.10.2013.“

Sťažovatelia pokračujú v argumentácii a uvádzajú:

„Sťažovatelia sa nestotožňujú s názorom sťažnostného súdu, že pokiaľ bolo súdom už vytýčené hlavné pojednávanie, je v rozpore so zákonom postupovať v zmysle ust. § 243 Tr. por. a rozhodovať niektorým zo spôsobov uvedených v § 244 Tr. por. Okresný súd Bratislava I neotvoril hlavné pojednávanie a teda nevykonal žiadne úkony, ktoré by založili jeho miestnu príslušnosť. Pokiaľ by aj bol názor Krajského súdu v súlade so zákonom,

nemôže byť na ťarchu sťažovateľov porušenie procesných postupov Okresným súdom Bratislava I a nesprávne vedenie konania týmto súdom. Sťažovatelia dodržali zákonný postup, včas vzniesli námietku nepríslušnosti súdu, o ktorej bol súd povinný rozhodnúť. Vedenie konania je v plnej kompetencii súdu a sťažovatelia nemajú možnosť do postupu súdu ohľadom vedenia procesu zasahovať. Ich práva sú ohraničené zákonnými možnosťami, pričom jednou z nich je aj vznesenie námietky nepríslušnosti súdu. Nie je v kompetencii sťažovateľov rozhodovať o tom, kedy a akým spôsobom bude súd rozhodovať. Napadnutým uznesením Krajského súdu v Bratislave bolo porušené právo sťažovateľov garantované v čl. 48 ods. 1 Ústavy, podľa ktorého nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Keďže Krajský súd v Bratislave zrušil rozhodnutie Okresného súdu Bratislava I z dôvodu procesných pochybení, pričom sa nezaoberal správnosťou zrušeného rozhodnutia s ohľadom na vznesenú námietku nepríslušnosti a vo svojom rozhodnutí vyslovil právny názor, že v tomto štádiu konania už Okresný súd nemôže rozhodnúť v zmysle ust. § 244 ods. 1 Tr. por., on svojím rozhodnutím a Okresný súd Bratislava I. svojím postupom (nedodržaním procesných pravidiel a oneskoreným doručením opisu uznesenia) porušil právo sťažovateľov na zákonného sudcu).“

Vzhľadom na uvedené sťažovatelia v závere sťažnosti navrhujú, aby ústavný súd rozhodol o ich sťažnosti nálezom, ktorým by vyslovil porušenie ich základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 36 ods. 1 listiny a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, zrušil uznesenie krajského súdu sp. zn. 3 To 107/2013 z 15. októbra 2013 a vrátil mu vec na ďalšie konanie a priznal im tiež náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovatelia namietajú porušenie označených základných práv zaručených ústavou a listinou a práva zaručeného dohovorom postupom krajského súdu, ktorý neakceptoval nimi vznesenú námietku nepríslušnosti konajúceho súdu.

Z obsahu citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb namietajúcich porušenie svojich základných práv a slobôd len vtedy, ak o ich ochrane nerozhoduje iný súd. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že ochrany označeného základného práva alebo slobody, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným orgánom verejnej moci, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02). Z uvedeného vyplýva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prislúcha ústavnému súdu právomoc zaoberať sa porušením základného práva alebo slobody len za predpokladu, že právna úprava takémuto právu neposkytuje účinnú ochranu (mutatis mutandis I. ÚS 78/99).

Ústavný súd konštatuje, že v čase podania ústavnej sťažnosti sa trestná vec sťažovateľov nachádzala v štádiu prebiehajúceho prvostupňového konania.

Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti konštantne prihliada na skutočnosť, že povinnosť zabezpečiť v rámci svojej rozhodovacej právomoci ochranu základných práv a slobôd vrátane rešpektovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná, nie je zverená iba do jeho rúk, pretože túto povinnosť majú aj všeobecné súdy ako primárni ochrancovia ústavnosti (napr. III. ÚS 79/02).

Danú skutočnosť zohľadňuje napokon aj znenie čl. 127 ods. 1 ústavy limitujúce právomoc ústavného súdu vo vzťahu k všeobecným súdom princípom subsidiarity, podľa ktorého rozhoduje ústavný súd o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci porušenia ich základných práv alebo slobôd iba v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že trestné konanie je od svojho začiatku až po jeho koniec proces, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ak tieto pochybenia neboli odstránené v priebehu samotného trestného konania.

Pokiaľ by ústavný súd na túto skutočnosť neprihliadal, poprel by účel a zmysel opravných prostriedkov v trestnom konaní, ktorým je okrem iného náprava procesných pochybení vo veci konajúcich orgánov verejnej moci (orgánov činných v trestnom konaní a súdov).

Ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní sťažnosti k záveru, že platná právna úprava trestného konania v súčasnosti umožňuje sťažovateľom ako obžalovaným v rámci uplatnenia práva na obhajobu domáhať sa právne účinným spôsobom ochrany základných práv a slobôd garantovaných ústavou, ako aj práv zaručených dohovorom v ďalšom

priebehu konania (prostredníctvom riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov). Sťažovatelia môžu uplatniť v rámci práva na obhajobu argumentáciu týkajúcu sa otázky príslušnosti konajúceho súdu využitím opravných prostriedkov (odvolania a dovolania) v trestnom konaní.

V právomoci súdu oprávneného konať o prípadnom odvolaní obžalovaných je zrušiť napadnutý rozsudok a trestnú vec postúpiť, ak mal tak urobiť už súd prvého stupňa podľa § 280 ods. 1 alebo 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) [pozri ustanovenie § 320 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku].

Opodstatnenú námietku nepríslušnosti súdu možno tiež účinne uplatniť ako dovolací dôvod podľa ustanovenia § 371 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku.

Vzhľadom na tieto skutočnosti dospel ústavný súd k názoru, že sťažovatelia majú v systéme všeobecného súdnictva k dispozícii účinné prostriedky na dosiahnutie ochrany svojich práv v prípade uznania ich argumentácie súdmi oprávnenými konať v ich trestnej veci. Za týchto okolností nie je daný dôvod, aby ústavný súd vstupoval v danej fáze prebiehajúceho trestného konania vo veci sťažovateľov do právomoci všeobecných súdov.

Nevyužitie uvedených možností ochrany označených práv sťažovateľov nemožno nahrádzať sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže konať len vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú možnosť účinnej ochrany svojich práv (čl. 127 ods. 1 ústavy).

Z uvedených dôvodov ústavný súd po predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť vo vzťahu k označenému uzneseniu krajského súdu odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

Pokiaľ ide o námietku porušenia označených základných práv garantovaných ústavou a listinou a práva garantovaného dohovorom postupom okresného súdu v konaní vedenom

pod sp. zn. 2 T 46/2012, ktoré sťažovatelia vidia v „oneskorenom“ doručení namietaného uznesenia krajského súdu okresným súdom, kvalifikuje ju ústavný súd ako zjavne neopodstatnenú, a to odkazujúc na svoju ustálenú prax, podľa ktorej je pri právoplatnom rozhodnutí vydanom v trestnom konaní pre začiatok plynutia lehoty dvoch mesiacov na podanie sťažnosti ústavnému súdu rozhodujúci moment náležitého oznámenia rozhodnutia sťažovateľovi, ktorým je buď vyhlásenie rozhodnutia v prítomnosti sťažovateľa alebo doručenie rovnopisu rozhodnutia (teda nie moment právoplatnosti rozhodnutia, ako sa sťažovatelia mylne domnievajú).

Vzhľadom na všetky uvedené závery rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. novembra 2014